

VAD SKA JAG TÄNKA PÅ NÄR MITT ASSISTANSBERÄTTIGADE BARN FYLLER 18 ÅR?

Vi på FMF Assistans får ofta frågor från vårdnadshavare angående vad man behöver tänka på och göra inför att sitt assistansberättigade barn blir myndigt. Det finns vissa förändringar som är viktiga att ha koll på och därför har juristerna på FMF Assistans skrivit ihop en text för dig som vårdnadshavare att veta och undersöka inför ditt barns 18-årsdag och framtida vuxenliv.

Vad händer med mitt barns beslut?

I många beslut om personlig assistans kan det finnas ett föräldraavdrag. Föräldraavdraget ska endast finnas i beslut för barn och ska därför tas bort efter 18-årsdagen. Om ditt barn har föräldraavdrag i sitt beslut försvinner det inte automatiskt, utan man måste alltid göra en ansökan om utökning först. Ditt barns ansvariga jurist kan hjälpa dig att undersöka om en utökning är möjlig samt skicka ansökan och sköta processen.

Det är även viktigt att tänka på att alla väsentliga förändringar i ditt barns livssituation måste anmälas, eftersom de ändrade förhållandena eventuellt kan påverka beslutets omfattning. Exempel på sådana ändringar som kan ske när ditt barn blir äldre är att denne avslutar sin gymnasieutbildning, börjar på daglig verksamhet, påbörjar universitetsstudier eller flyttar hemifrån. Sådana förändringar i ditt barns livssituation måste meddelas till dennes kundansvarig så vi som assistansanordnare kan hjälpa dig hantera situationen på korrekt sätt. Myndigheten kan sedan komma att utreda om ändringen påverkar beslutets omfattning.

Vad händer med vårdkontakterna?

Barn med funktionsnedsättningar brukar ha kontinuerlig kontakt med barnhabiliteringen, som består av flera olika professioner som är relevanta vårdkontakter vid samtliga funktionsnedsättningar. Barnhabiliteringen brukar ha mycket god kunskap om ditt barns funktionsnedsättningar och vilka hjälpbehov som finns som konsekvens. När ditt barn blir vuxet brukar denne förflyttas till en vuxenhabilitering, där personalen kommer behöva lära känna ditt barn på nytt. När ditt barn har fått nya vårdkontakter kan det vara svårare att få kvalitativa intyg eftersom vårdpersonalen inte har tidigare personlig kännedom om ditt barn.

Det varierar i olika kommuner vilken åldersgräns som finns på barnhabiliteringen, oftast är det antingen vid 18 eller 21 år som ditt barn förflyttas till en habiliteringsenhet som är riktad till vuxna. Du kan söka upp den habilitering som ditt barn har kontakt med och se vilken åldersgräns som gäller för er. Utifrån den åldersgräns som barnhabiliteringen har bestämt rekommenderar vi att du i god tid önskar ett utförligt

intyg som beskriver ditt barns hjälpbehov och relaterade funktionsnedsättningar. På så sätt kan du förebygga att viktig information från personal som har god kunskap om ditt barn går förlorat i samband med förflyttningen till vuxenhabiliteringen. Det är även bra att ha ett uppdaterat och kvalitativt intyg till hands inför framtida ärenden, i stället för att behöva invänta att ny personal ska lära känna ditt barn från grunden när ni har ett behov av intyg.

Vad innebär godmanskap?

När ditt barn blir myndigt försvinner din möjlighet som vårdnadshavare att bestämma över angelägenheter som berör ditt barn, vilket innebär att det är den assistansberättigade själv som ska bevaka sin rätt. Om ditt barn har förmågan att själv bevaka sin rätt behöver denne på egen hand skriva under avtal och fullmakter från och med sin 18-årsdag. Vissa assistansberättigade har inte förmågan att själva ta vara på sina intressen och förvalta sin egendom, varför de har behov av en ställföreträdare. För att få en ställföreträdare i samband med att barnet blir myndigt behöver en ansökan skickas en viss tid innan 18-årsdagen.

Ansökan om god man ska skickas till din kommuns tillhörande tingsrätt, där handläggningstiden brukar vara cirka 2–3 månader. Det rekommenderas därför att ansökan inkommer till tingsrätten ungefär 3 månader innan 18-årsdagen, eftersom tingsrätten kan meddela avslag om ansökan kommer in för tidigt. Antingen kan du som nära anhörig skicka in en ansökan om godmanskap eller så kan du kontakta din kommuns överförmyndare om hjälp. En person som inte är nära anhörig till den som behöver god man kan inte skicka en ansökan till tingsrätten på egen hand, men har möjlighet att kontakta kommunens överförmyndare och påpeka behovet.

I samband med ansökan måste ett personbevis för den assistansberättigade bifogas som beställs via Skatteverket. Om ditt barn inte förstår vad godmanskap innebär och inte har förmågan att samtycka krävs även ett läkarintyg enligt 11 kap. 17 § Föräldrabalken (1949:381) (FB), som ska utfärdas enligt Socialstyrelsens blankett för godmanskap (HSLF-FS 2020:87, bilaga 2).¹ Sjukvården är skyldiga att lämna sådana uppgifter som har betydelse för ärendet enligt 11 kap. 16 § 4 st. FB. Det är även viktigt att andra utredningar som beskriver ditt barns behov bifogas till ansökan, särskilt om denne inte kan samtycka eller förstå betydelsen av godmanskap. Relevanta utredningar kan begäras ut genom att kontakta ditt barns LSS-handläggare på kommunen.

¹ <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/hslf-fs-202087-socialstyrelsens-foreskrifter-om-andring-i-foreskrifterna-hslf-fs-201854-om-att-utfarda-intyg-i-halso--och-sjukvarden-2021-1-7149/>

Det är möjligt att föreslå en person som god man till ditt barn i samband med ansökan och det finns inte några gränser för vem som kan föreslås, till exempel kan en anhörig vara god man. Tingsrätten beslutar dock vem som ska bli god man och baserar delvis sitt beslut utifrån ett yttrande från kommunens överförmyndare. Om ingen god man föreslås i ansökan är det kommunens överförmyndare som inkommer med ett förslag. För att läsa mer angående ansökan om god man hänvisas du till informationen från Sveriges Domstolar.² Du kan även med fördel söka kontakt med kommunens överförmyndare för att få stöd i processen.

När ditt barn har fått en god man behöver underskrifter på avtal, fullmakter m.m. uppdateras, varför det är bra att informera din kundansvarige om den nya ställföreträdaren. God man behöver skriva under de handlingar som behövs för att driva assistansen eftersom denne är den aktuella ställföreträdaren för den assistansberättigade. De nya handlingarna skickas sedan in till berörda myndigheter av oss som assistansanordnare.

Vad händer med mitt barns ekonomi?

När ditt barn blir 18 år kan det vara viktigt att börja tänka på sysselsättning och försörjning. Det kan vara aktuellt för ditt barn att söka arbete eller studier och CSN. Den assistansberättigade kan även ha rätt till sysselsättning i form av daglig verksamhet, vilket kan ansökas hos kommunens LSS-handläggare. Om ditt barn har en nedsatt arbetsförmåga kan denne ansöka om aktivitets- eller sjukersättning från Försäkringskassan. Skillnaden mellan aktivitets- och sjukersättning är att de riktar sig till olika åldersgrupper och har olika villkor för att beviljas.

Aktivitetsersättning:

- kan endast erhållas fr.o.m. 19 år t.o.m. 29 år.
- har som krav att arbetsförmågan ska vara nedsatt i minst ett år på grund av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning.

Sjukersättning:

- kan beviljas fr.o.m. 19 år.
- gäller endast för personer som har en nedsatt arbetsförmåga för all överskådlig framtid.
- upphör när personen fyllt 66 år, då denne i stället får allmän pension.

Aktivitetsersättning kan övergå till sjukersättning när personen fyllt 30 år om det bedöms att den nedsatta arbetsförmågan är bestående. Aktivitets- och sjukersättning kan erhållas även om ditt barn deltar i daglig verksamhet, men det kan påverka storleken av ersättningen. Du kan läsa mer och söka kontakt genom Försäkringskassans hemsida.³

² <https://www.domstol.se/amnen/familj/god-man-och-forvaltare/ansok-om-god-man/>

³ Sjukersättning: <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/vuxen-med-funktionsnedsattning/sjukersattning-resten-av-arbetslivet-sjukpension>; Aktivitetsersättning: <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/vuxen-med-funktionsnedsattning/aktivitetsersattning-for-unga-vuxna>

Vad händer med min insyn hos banken?

När ditt barn har fått en god man kommer denne ha ansvar över att förvalta egendom. God man har därmed möjlighet att hantera pengarna på ditt barns konto och ha insyn i transaktioner. I vissa fall kan det dock bli ett glapp mellan att barnet fyller 18 år och tilldelas en god man. Risken när det blir ett sådant glapp är att du som vårdnadshavare förlorar din möjlighet att ha insyn och kontroll över ditt barns bankkonto. Om den assistansberättigade inte själv kan ha kontakt med banken och använda sitt bankkonto kan du och ditt barn i värsta fall bli utelåsta från bankkontot under en period. Det är därför viktigt att vara förberedd på den risken och i god tid kontakta ditt barns bank för att få råd och stöd angående hur situationen ska hanteras.